

NOTA

GEEL HEZESCHRANS
(prov. Antwerpen)

PROGRAMMA VAN
MAATREGELEN

Auteurs: Bert MESTDAGH, Bart
BARTHOLOMIEUX

Projectcode: 2020A83

- **Administratieve gegevens**

Topografische kaart:	Zie plan in Fout! Verwijzingsbron niet gevonden. en Fout! Verwijzingsbron niet gevonden. , bijlagen 1 en 2.
Begindatum onderzoek:	20/01/2020
Einddatum onderzoek:	21/01/2020
Relevante termen thesauri:	Landelijk, Geel, landschappelijk bodemonderzoek, profielputten, vooronderzoek, proefsleuvenonderzoek
Alle betrokken actoren:	Bart Bartholomieux (erkend archeoloog projectleider), Bert Mestdagh (veldwerkleider), Werner Wyns (veldtechnicus)
Betrokken personen buiten het project:	/

- **Aanleiding vooronderzoek**

➔ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek (zie bekrachtigde archeologienota 2017J347¹)

- **Resultaten vooronderzoek**

➔ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek (zie bekrachtigde archeologienota 2017J347²)

➔ Zie het bijgevoegde verslag van resultaten proefsleuvenonderzoek (projectcode 2020A83³)

- **Gemotiveerd advies**

In het kader van de gepland uitbreidingswerken van het bedrijventerrein ter hoogte van de straten Hezeschrans en Hees te Geel werd een archeologienota opgemaakt (2017J347) waarin in uitgesteld traject voorzien werd in een archeologische prospectie door middel van proefsleuven.

Tijdens dit prospectieonderzoek (2020A83) werden op het terrein van 1,47ha 14 parallelle sleuven en 2 kijkvensters uitgegraven. Op die manier werd 1589m² verdiept tot op het archeologisch relevante niveau.

In de oostelijke helft van het plangebied werd een hoge graad aan versterking vastgesteld. Dit was onder meer een gevolg van de bouw en sloop van verschillende

¹ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/6175>

² Ibidem

³ Ibidem

structuren in een recent verleden. In het westen bleken de condities over het algemeen beter. Het archeologisch relevante niveau bevindt zich op ca. +21,1m tot +21,4m TAW, wat in het westen en oosten respectievelijk op een diepte van ca. 50cm en 1m onder het maaiveld is. Dit is voor een belangrijk deel het gevolg van het plaatselijk ophogen bovenop het oorspronkelijke oppervlak.

Centraal in de westelijke helft van het plangebied werd een sporencluster aangetroffen. Om deze beter te waarderen werd een kijkenvenster aangelegd waarin uiteindelijk ruim vijftig paalsporen, kuilen en greppels zijn gevonden. Een structuur kon hierin niet worden herkend. Bovendien lijkt de cluster zich in alle richtingen nog verder uit te strekken. De sporen zijn vermoedelijk onderdeel van rurale bewoning uit de late middeleeuwen. Buiten deze cluster neemt de sporendichtheid sterk af. In het oosten zijn, naast de hoge verstoringsgraad, enkele greppels en grachten gevonden die als off-site fenomenen te interpreteren zijn. Enkele bakstenen resten kunnen gelinkt worden aan de recent gesloopte structuren of hun voorlopers.

Door de aanwezigheid van een archeologische site centraal in de westelijke zone wordt geadviseerd om dit deel van het terrein archeologisch op te graven. Er wordt verwacht dat een verder onderzoek van deze zone zal leiden tot kennisvermeerdering van bewoningssporen tijdens de late middeleeuwen. Bovendien kan het onderzoek de regionale context beter illustreren en kan er mogelijk informatie worden verkregen over de relatie met het historische gehucht Hees.

- **Planafbakening**

Het gebied dat door de initiatiefnemer zal ontwikkeld worden is 1,47 groot. Enkel in het westen van het plangebied werd een archeologische site gedetecteerd. Deze situeert zich ter hoogte van proefsleuven 4 en 5 en omvat een belangrijke laatmiddeleeuwse sporencluster ter hoogte van kijkenvenster 2. Er wordt een zone van 1817m² geadviseerd voor een vlakdekkende archeologische opgraving (Figuur 1 en bijlage 10 van het verslag van resultaten).

Figuur 1: Uitgevoerde proefsleuvenonderzoek met sporen geprojecteerd binnen de verschillende zones in het plangebied, inclusief de advieszone.

• Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is om te achterhalen wat de exacte aard en omvang is van de archeologische site die werd aangetroffen in de bodem. Kennis daarvan kan bijdragen tot een beter begrip van de geschiedenis van de regio. Hiertoe worden volgende (niet-limitatieve) onderzoeksvragen voorgesteld:

- Hoe is de bodemopbouw en heeft dit invloed op de bewaring van de sporen?
- Stammen de archeologische sporen en artefacten uit één of meerdere perioden?
- Wat is de aard van de archeologische site, sporen en/of artefacten (bewoning, funerair, ambachten,...)?
- Kon de omvang van de volledige archeologische site worden achterhaald? Zo ja, is er een vorm van afbakening herkend (zoals greppels of palissaden)?
- Zijn er (gebouw)structuren die in verband kunnen worden gebracht met de artisanale activiteiten?
- Zijn er sporen van bewoning? Zo ja, wat is de aard van de bewoning?

- Werden gebouwen herkend en zijn die binnen gekende typologieën in te passen?
 - Hoe past de vindplaats binnen het regionale landschap uit deze specifieke periode? Zijn deze vergelijkbaar met andere soortgelijke vindplaatsen uit dezelfde periode of heeft de site een afwijkend karakter?
 - Is er tijdens de archeologische opgraving informatie verkregen over de vegetatie binnen en rond de site en wat zegt dit over de menselijk activiteiten in de omgeving?
 - Zijn er sporen aanwezig die in verband kunnen gebracht worden met het ontstaan en de ontwikkeling van het gehucht Hees?
 - Kan op basis van de aangetroffen sporen een verwachtingspatroon voor de omliggende percelen opgemaakt worden?
-
- **Plan van aanpak**

De geselecteerde zone wordt onderzocht aan de hand van een vlakdekkende opgraving. Hiertoe dient een deel van de nog aanwezige vegetatie te worden verwijderd. De begroeiing is niet van die aard dat het een impact zal hebben op de archeologische resten in de ondergrond en kan dus zonder begeleiding van een archeoloog worden uitgevoerd. In overleg met de aannemer kan het verwijderen ook gebeuren bij het verdiepen naar het archeologische vlak. Ideaal wordt de opgraving uitgevoerd in één groot opgravingsvlak omdat de aangetroffen cluster zich centraal in de op te graven zone bevindt. Indien dit praktisch niet haalbaar is, kan ook in verschillende werkputten worden gewerkt met die verstande dat steeds een goed ruimtelijk inzicht wordt behouden tijdens het terreinwerk. Concreet wil dit zeggen dat aangetroffen structuren steeds in hun geheel worden opgegraven en dat daartoe indien nodig wordt afgeweken van het vooropgestelde werkputtenplan door middel van plaatselijke uitbreidingen. Het couperen gebeurt eveneens pas wanneer de volledige structuur is vrij gelegd.

Men dient te vermijden dat het opgravingsvlak langdurig ongeregistreerd blijft en door extreme weersomstandigheden (vb. droogte of overvloedige regen) beschadigd wordt. Opgravingsvlakken kunnen enkel door zwaar materieel worden betreden nadat het is geregistreerd en na goedkeuring door de veldwerkleider. Aangetroffen structuren worden in hun geheel opgegraven. Dagelijks is een geüpdatet sporenplan beschikbaar.

Alle graafwerken gebeuren onder begeleiding van minstens één archeoloog. Het afgraven van de grond gebeurt laagsgewijs en tot op het archeologisch relevante

niveau. Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Hierop worden geen afwijkingen voorzien.

Staalname en conservatie dienen te gebeuren volgens de bepalingen zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het vlak en de afgegraven aarde dienen onderzocht te worden met een metaaldetector.

- **Criteria**

Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling beantwoord kan worden. Het gefundeerd kunnen beantwoorden van de vraagstelling is dus het evaluatiecriterium aan de hand waarvan de erkende archeoloog zal bepalen of het onderzoeksdoel succesvol bereikt is.

- **Schatting totale duur**

Er wordt geschat dat een voldoende grote en ervaren opgravingsploeg van minstens 2 archeologen en een veldtechnicus het onderzoek kunnen afronden in ca. 15 werkdagen.

- **Kostenraming**

De kosten voor graafwerken, bemaling en werfinfrastructuur maken geen deel uit van de kostenraming.

- ➔ Veldwerk : 10000 euro
- ➔ Verwerking en rapportering: 6000 euro
- ➔ Natuurwetenschappelijk onderzoek: 5000 euro

Voor het natuurwetenschappelijk onderzoek wordt rekening gehouden met minstens volgende natuurwetenschappelijke posten: C14 (VH 6), pollen (min. 400 tellingen per staal, VH 1), macrobotanie (VH 1).

- **Gewenste competenties**

- Eén veldwerkleider (vergunninghouder). Hij/zij:
 - dient houder te zijn van een diploma zoals omschreven in het archeologiebesluit (artikel 12, 1°);
 - beschikt over minstens 220 werkdagen opgravingservaring, aangetoond via CV, waarvan minstens 80 werkdagen op landelijke sites in de zandstreek
- 2 archeoloog-assistenten. Hij/zij;
 - dient houder te zijn van een diploma zoals omschreven in het archeologiebesluit (artikel 12, 1°);
 - beschikt over minstens 120 werkdagen opgravingservaring, aangetoond via CV
- Eén aardwetenschapper die gedurende het veldwerk op afroep aanwezig is

Voor de rapportage wordt minstens de veldwerkleider en een archeoloog-assistent ingezet onder toezicht van de erkende archeoloog.

- **Deponering**

Het archeologisch ensemble zal gedurende en na het afronden van het onderzoek bewaard worden bij Monument Vandekerckhove nv, Oostrozebekestraat 54, 8770 Ingelmunster. Na afronding en oplevering van de rapportage wordt het ensemble definitief bewaard bij de bouwheer. Bewaring gebeurt conform de bepalingen in de Code Van Goede Praktijk (hoofdstuk 30.2).